

Zadeva C-252/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

8. april 2022

Predložitveno sodišče:

Curtea de Apel Târgu Mureş (Romunija)

Datum predložitvene odločbe:

16. februar 2022

Tožeča stranka:

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

Toženi stranki:

Consiliul Județean Suceava

Președintele Consiliului Județean Suceava

Agenția pentru Protecția mediului Bacău

Consiliul Local al Comunei Pojorâta

Intervenient:

QP

Predmet postopka v glavni stvari

Pritožbi, ki sta ju vložili tožeča stranka Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD (civilno poklicno združenje odvetnikov) in tožena stranka Consiliul Județean Suceava (svet okrožja Suceava, Romunija) zoper civilno sodbo, ki jo je izreklo Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju, Romunija) v zadevi, katere predmet je bila tožba, s katero je tožeča stranka v postopku, začetem tudi proti drugim toženim strankam, predlagala razglasitev ničnosti nekaterih upravnih aktov, na katerih je temeljila gradnja odlagališča, ter njegovo odstranitev.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Na podlagi člena 267 PDEU se prosi za razlago člena 19(1), drugi odstavek, PEU, člena 47 Listine in člena 9(3), (4) in (5) Aarhuške konvencije.

Vprašanja za predhodno odločanje

Ali je treba člen 47, [prvi odstavek, Listine] v povezavi s členom 19, [(1), drugi odstavek, PEU] in člen 2(4) v povezavi s členom 9(3) Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, podpisane v Aarhusu (Danska) 25. junija 1998, ki je bila v imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 2005/370/ES z dne 17. februarja 2005, razlagati tako, da je s pojmom „javnost“ zajet tudi pravni subjekt, kakršen je civilno poklicno združenje odvetnikov, ki ne navaja kršitve nobene pravice ali interesa tega pravnega subjekta, ampak kršitev pravic in interesov fizičnih oseb, in sicer odvetnikov, ki tvorijo to poklicno organizacijo, [in] ali tak subjekt v skladu s členom 2(4) Konvencije ustreza skupini fizičnih oseb, ki delujejo prek združenja ali organizacije?

2. Ali je treba, če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ob upoštevanju [tako] ciljev člena 9(3) Konvencije kot tudi cilja učinkovitega sodnega varstva pravic, podeljenih s pravom Unije, člen 9(3) Konvencije in člen 47, [prvi in drugi odstavek, Listine] v povezavi s členom 19 [(1), drugi odstavek, PEU] razlagati tako, da nasprotujejo določbi nacionalne zakonodaje, ki dostop takega poklicnega združenja odvetnikov do pravnega varstva pogojuje z dokazovanjem lastnega interesa ali z okoliščino, da se s tožbo želi varovati pravni položaj, ki je neposredno povezan z namenom, za katerega je bila ustanovljena taka organizacija, in sicer v obravnavani zadevi civilno združenje odvetnikov?

3. Ali je treba, če je odgovor na prvo in drugo vprašanje pritrdilen ali ne glede na odgovor na ti vprašanji, člen 9(3), (4) [in] (5) Konvencije ter člen 47, [prvi in drugi odstavek, Listine] v povezavi s členom 19 [(1), drugi odstavek, PEU] razlagati tako, da izraz, da ustrezno in učinkovito pravno sredstvo, vključno s sprejetjem sodne odločbe, „ni nedopustno drago“, zahteva pravila in/ali merila za omejitev stroškov, ki bremenijo neuspelo stranko v postopku, v smislu, da mora nacionalno sodišče zagotoviti spoštovanje zahteve, da stroški ne smejo biti pretirano visoki, ob upoštevanju [tako] interesa osebe, ki namerava zaščititi svoje pravice, kot tudi splošnega interesa varstva okolja?

Navedene določbe prava Unije

Člen 4(3) in člen 19(1) PEU; člen 216(1) in (2) PDEU

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah: člen 47, prvi in drugi odstavek, ter člen 51.

Sklep Sveta 2005/370/ES z dne 17. februarja 2005 o sklenitvi Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, v imenu Evropske skupnosti (Aarhuška konvencija), uvodne izjave od 5 do 8, člen 1, člen 2(4) in (5), člen 3, od (4) do (6), in člen 9, od (1) do (4), Konvencije.

Navedene nacionalne določbe

Romunska ustava, ponovno objavljena, člen 52(1), ki določa, da kdor meni, da je javni organ z upravnim aktom ali s tem, da v zakonsko določenem roku ni obravnaval njegove zahteve, kršil njegovo pravico ali pravni interes, ima pravico, da se mu prizna navedena pravica ali pravni interes, ter da se akt razglasi za nič in povrne nastala škoda.

Codul civil (civilni zakonik), ponovno objavljen, člen 37 (civilna procesna sposobnost), člen 187 (elementi pravne osebe), člen 188 (pravna osebnost), člen 189 (kategorije pravnih oseb), člen 190 (pravna oseba zasebnega prava), člen 192 (pravna ureditev, ki se uporablja) in člen 193 (učinki pravne osebnosti).

Codul de procedură civilă (zakonik o civilnem postopku)

– člen 36 (procesna legitimacija):

„Procesna legitimacija izvira iz istovetnosti med strankami in subjekti spornega pravnega razmerja, kot je ugotovljena v postopku. Obstoje uveljavljenih pravic in obveznosti je vsebinsko vprašanje“.

– člen 56(1), (2) in (3) (Sposobnost biti stranka v postopku):

„(1) Sposobnost, da so stranke v postopku, imajo osebe, ki uživajo državljanske pravice.“

(2) Vendar pa so lahko stranke v postopku tudi združenja, gospodarske družbe ali drugi subjekti, ki niso pravne osebe, če so ustanovljeni v skladu z zakonom.

(3) Neobstoje sposobnosti biti stranka je mogoče uveljavljati v kateri koli fazi postopka. Procesna dejanja, ki jih izvede oseba brez sposobnosti biti stranka, so v celoti nična“.

– člen 451 (višina stroškov)

– člen 452 (dokaz stroškov)

– člen 453 (naložitev plačila stroškov)

– člen 483(1), (3) in (4) (predmet in namen tožbe; pristojno sodišče)

– člen 488(1), točki 5 in 8 (razlogi za razveljavitev)

- člen 491 (nasprotna pritožba in nasprotna pritožba proti osebi, ki ni tožeča stranka v glavni stvari – „recursul provocat“) v povezavi s členom 472 (nasprotna pritožba)
- člen 634(1), točka 5, in (2) (pravnomočne sodbe)

Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (zakon št. 554/2004 o upravnem sporu)

- člen 1(1) in (2):

„(1) Kdor meni, da je javni organ z upravnim aktom ali s tem, da v zakonsko določenem roku ni obravnaval njegove zahteve, kršil njegovo pravico ali pravni interes, lahko pri pristojnem upravnem sodišču vloži tožbo za odpravo akta, priznanje navedene pravice ali pravnega interesa ter povrnitev nastale škode. Pravni interes je lahko zasebni in javni.

(2) Oseba, katere pravice ali pravni interesi so bili oškodovani zaradi posamičnega upravnega akta, naslovljenega na drug pravni subjekt, se lahko obrne na upravno sodišče“.

- člen 2(1)(p), (r) in (s):

„(1) Za namene tega zakona imajo pojmi in izrazi v nadaljevanju ta pomen:

p) zasebni pravni interes – možnost zahtevati določeno ravnanje glede na uresničevanje prihodnje in predvidljive vnaprej določene subjektivne pravice;

r) javni pravni interes – interes, ki se nanaša na pravno ureditev in ustavno demokracijo, jamstvo pravic, temeljne svobode in obveznosti državljanov, zadovoljevanje potreb skupnosti, izvajanje pooblastil javnih organov;

s) zainteresirane družbene organizacije – nevladne strukture, sindikati, združenja, fundacije in podobno, katerih namen je varovati pravice različnih kategorij državljanov ali, če je primerno, dobro delovanje javnih upravnih služb“.

- člen 8(11)

„(11) Fizične osebe in pravne osebe zasebnega prava lahko vložijo tožbe za varstvo javnega pravnega interesa samo podredno, če je bilo oškodovanje javnega pravnega interesa logično povezano s kršitvijo subjektivne pravice ali zasebnega pravnega interesa.“

Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (zakon št. 51/1995 o ureditvi in opravljanju odvetniškega poklica), ponovno objavljen

- člen 5(5):

„Civilno poklicno združenje je sestavljeno iz dveh ali več stalnih odvetnikov. V civilnem poklicnem združenju lahko svoj poklic opravljajo tudi sodelujoči ali zaposleni odvetniki. Civilno poklicno združenje in odvetniki, ki opravljajo dejavnost v okviru tega združenja, ne morejo zagotavljati pravne pomoči osebam z nasprotnimi interesi“.

Statutul profesiei de avocat din 3 decembrie 2011 (statut odvetniškega poklica z dne 3. decembra 2011), ki ga je sprejela Uniunea Națională a Barourilor din România (nacionalna zveza odvetniških zbornic Romunije) (*Monitorul Oficial al României*, št. 898 z dne 3. decembra 2011), v nadaljevanju: statut.

– člen 196(3):

„(3) Za spore, ki izhajajo iz opravljanja poklicne dejavnosti, lahko civilno poklicno združenje nastopa v sodnem postopku kot tožeča ali tožena stranka, tudi če nima pravne osebnosti.“

Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] nr. 195/2005 privind protecția mediului (izredna uredba vlade št. 195/2005 na področju varstva okolja)

– člen 2(56):

„V tej uredbi izraz:

56. javnost – pomeni eno ali več fizičnih ali pravnih oseb, v skladu z nacionalno zakonodajo ali prakso, združenja, organizacije ali skupine le-teh.“

– člen 3(h):

„Strateška načela in elementi, na katerih temelji ta uredba, so:

h) obveščanje in udeležba javnosti v postopku odločanja ter dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah.“

– člen 5(d):

„Država vsem ljudem priznava pravico do „zdravega in ekološko uravnoveženega okolja“ ter v ta namen zagotavlja:

d) pravico, da se v okoljskih zadevah ne glede na okoliščino, ali je nastala škoda, neposredno ali prek organizacij za varstvo okolja obrnejo na upravne in/ali (odvisno od primera) pravosodne organe.“

– člen 20(1), (5) in (6):

„(1) Pristojni organ za varstvo okolja skupaj z drugimi centralnimi ali lokalnimi organi javne uprave v skladu z določbami [Aarhuške konvencije], ratificirane z zakonom št. 86/2000, odvisno od primera zagotavlja obveščanje, udeležbo javnosti pri odločanju o posebnih dejavnostih in dostop do pravnega varstva.

- (5) Javnost do pravnega varstva dostopa v skladu z veljavnimi predpisi.
- (6) Nevladne organizacije, ki spodbujajo varstvo okolja, imajo pravico do pravnega sredstva v okoljskih zadevah in so procesno legitimirane v sporih v okoljskih zadevah.“

Legea nr. 86/10 mai 2000 privind ratificarea Convenției privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 (zакon št. 86 z dne 10. maja 2000 o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, podpisane v Aarhusu 25. junija 1998).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Tožeča stranka je s tožbo pri prvostopenjskem sodišču, Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju), vloženo proti Consiliul Local al Comunei Pojorâta (občinski svet občine Pojorâta, Romunija) (okrožje Suceava, Romunija), Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave), Președintele Consiliului Județean Suceava (predsednik okrožnega sveta Suceave) in Agenția pentru Protecția Mediului Bacău (agencija za varstvo okolja, Bacău, Romunija), ki so vse pravne osebe javnega prava, predlagala (i) razglasitev ničnosti sklepa Consiliul Local Pojorâta z dne 16. septembra 2009 o odobritvi načrta rabe zemljišča za odlagališče v kraju Pojorâta (v nadaljevanju: odlagališče), (ii) delno razglasitev ničnosti gradbenega dovoljenja št. 39 z dne 3. oktobra 2012, ki ga je izdal Președintele Consiliului Județean Suceava, izključno v zvezi z dovoljenjem za gradnjo odlagališča, ki ga je prejelo Consiliul Județean Suceava, in (iii) rušenje odlagališča, ki je bilo zgrajeno na podlagi gradbenega dovoljenja št. 39 z dne 3. oktobra 2012.
- 2 Tožeča stranka, civilno poklicno združenje odvetnikov, trdi, da so subjektivni razlogi, na katerih temelji izpolnjevanje upravnih in pravosodnih obveznosti, „močan vpliv“ odlagališča na tri odvetnike, ki sestavljajo to združenje, oziroma „huda tesnoba, osuplost, jeza in ogorčenje, ki smo ga občutili, ko smo videli, da se ta projekt izvaja“, glede nezakonitosti izpodbijanih upravnih aktov pa je ista družba navedla več dejanskih in pravnih razlogov.
- 3 Tožene stranke vsebinsko trdijo, da je upravljanje odpadkov ena od glavnih težav na področju varstva okolja v Romuniji in da je položaj okrožja Suceava na področju odstranjevanja odpadkov na odlagališčih katastrofalen. Poleg tega je bila gradnja odlagališča izvedena ob spoštovanju vseh tehničnih zahtev, določenih v nacionalni zakonodaji in v zakonodaji Unije, vključno z Direktivo 1999/31/ES o odlagališčih odpadkov.
- 4 Za namene predloga za sprejetje predhodne odločbe sta zelo pomembna ugovora toženih strank, in sicer (i) ugovor, da tožeča stranka nima sposobnosti biti stranka, in (ii) ugovor, da tožeča stranka nima procesne legitimacije niti interesa za vložitev tožbe.

- 5 V utemeljitev prvega ugovora so tožeče stranke navedle, da lahko v skladu s členom 5(d) OUG št. 195/2005 tožbe v zvezi s pravico do zdravega okolja vlagajo fizične osebe in nevladne organizacije, ustanovljene z namenom varstva okolja. Tožeča stranka, civilno poklicno združenje odvetnikov, pa nima pravne osebnosti in ni bila ustanovljena z namenom varstva okolja. Čeprav zakonik o civilnem postopku gospodarskim družbam in drugim subjektom brez pravne osebnosti omogoča, da nastopajo v sodnem postopku, naj bi člen 196(3) to omogočal samo za spore zaradi izvajanja poklicne dejavnosti, kar ne velja v obravnavani zadevi.
- 6 V utemeljitev drugega ugovora so tožene stranke navedle, da tožeča stranka ni uveljavljala subjektivne pravice ne zasebnega pravnega interesa, ki naj bi bila kršena zaradi upravnih aktov, katerih razglasitev ničnosti se predlaga.
- 7 Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju) je po preučitvi zavrnilo ugovor, da tožeča stranka nima sposobnosti biti stranka. Navedeno sodišče je po eni strani menilo, da zato, ker člen 5 Legea nr. 51/1995 (zakon št. 51/1995) tožečo stranko priznava za poklicni subjekt in ji omogoča, da v svojem imenu sklepa določeno število pravnih aktov ter da ima svoje premoženje za izvajanje odvetniške dejavnosti, ji to omogoča pravno in procesno sposobnost v skladu z namenom, za katerega je bila ustanovljena. Izpolnjevala naj bi tudi pogoje iz členov 187 in 188 Codul civil (civilni zakonik), da se lahko šteje, da ima pravno osebnost, in sicer da je neodvisna organizacija z lastnim premoženjem, namenjena doseganju določenega zakonitega in moralnega cilja v skladu s splošnim interesom.
- 8 Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju) pa je sprejelo drugi ugovor in po analizi pojma „oškodovanec“ in „javni interes“ štelo, da se lahko javni interes v tožbi navaja samo podredno, če je oškodovanje javnega pravnega interesa logična posledica oškodovanja subjektivne pravice ali zasebnega pravnega interesa. Čeprav namreč nacionalna zakonodaja določa dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah, bi bilo treba v takih okoliščinah ločevati med nevladnimi organizacijami, dejavnimi v sektorju varstva okolja, in drugimi osebami.
- 9 Na podlagi ugotovitve, da pravo Unije v okoljskih zadevah ne določa splošne pravice do zdravega in neokrnjenega okolja za vse ljudi, in opredelitve „vključene javnosti“ iz Konvencije Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju) ugotavlja, da ne člen 9(2) Aarhuške konvencije ne sekundarna zakonodaja Unije ne omogočata javnosti brezpogojnega dostopa do pravnega varstva, ker te določbe omogočajo pogodbenicam in državam članicam Unije, da določijo nekatere pogoje, kar izključuje splošno procesno legitimacijo v okoljskih zadevah za vse ljudi.
- 10 Tožeča stranka, ki je vložila tožbo in trdila, da gre za objektivni spor – tožbo je oblikovala tako, da je njen namen varstvo javnega interesa – naj ne bi dokazala kršitve pravice ali pravnega interesa, zato ni procesno legitimirana.
- 11 Tožeča stranka in Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave) sta to odločbo izpodbijala pri Curtea de Apel Cluj (pritožbeno sodišče v Cluju, Romunija).

- 12 Tožeča stranka je v svoji pritožbi trdila, da so v odločbi o ugovoru glede odsotnosti procesne legitimacije in pravnega interesa kršeni ali napačno uporabljeni materialnopravni predpisi. Po eni strani naj spor ne bi bil klasičen upravni spor, ampak naj bi se nanašal na sektor varstva okolja, za katerega se uporabljajo posebni predpisi, po katerih se dostop do pravnega varstva priznava vsem in se lahko utemelji s sklicevanjem na javni interes, pri čemer se ni treba sklicevati na zasebni pravni interes. Po drugi strani tožeča stranka, ki trdi, da je tožbo vložila kot član javnosti, v skladu z opredelitvijo tega pojma iz člena 9(3) Konvencije, meni, da je sodišče, ki je vsebinsko odločalo o zadevi, svojo odločitev o zavrnitvi tožbe napačno utemeljilo na določbah člena 9(2) Konvencije.
- 13 Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave) je v svoji pritožbi izpodbijal zavrnitev ugovora o odsotnosti procesne sposobnosti in navajal, da je Tribunalul (sodišče) kršilo procesne predpise, katerih nespoštovanje povzroči ničnost sodbe. Po njegovem mnenju je sposobnost biti stranka tožeče stranke specializirana, pravica do zdravega okolja in varstva zdravja pa je specifična samo za fizične osebe.
- 14 Curtea de Apel Cluj (pritožbeno sodišče v Cluju) je zavrnilo pritožbo, ki jo je vložil Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave), in ugodilo pritožbi tožeče stranke, izpodbijano sodbo razveljavilo ter zadevo vrnilo Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju).
- 15 V pritožbenem postopku je Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave) pri Înalta Curte de Casație și Justiție (vrhovno kasacijsko sodišče, Romunija) vložilo predlog za prenos zadeve, ki je bil sprejet. Tako je bila zadeva prenesena na predložitveno sodišče, Curtea de Apel Târgu Mureș (pritožbeno sodišče v Târgu Mureșu, Romunija). Sodba Curtea de Apel Cluj (pritožbeno sodišče v Cluju) je bila zaradi ugoditve predlogu za prenos v celoti razveljavljena, predložitveno sodišče pa je postopek nadaljevalo, da bi vsebinsko odločilo o obeh pritožbah.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 16 Tako tožeča stranka kot Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave) sta predložitvenemu sodišču predlagala, naj na Sodišče Evropske unije naslovi predlog za sprejetje predhodne odločbe.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 17 Predložitveno sodišče ugotavlja, da iz splošnega predpisa v zakonu o upravnem sporu izhaja, da se je nacionalni zakonodajalec odločil za spor subjektivne narave, in sicer da „oškodovanec“ uveljavlja lastni interes, ki ga je zakonodajalec označil kot „zasebni pravni interes“.

- 18 Na področju varstva okolja nacionalna zakonodaja o prenosu Konvencije določa možnost dostopa do pravnega varstva kot izraz temeljne pravice vseh ljudi do zdravega in ekološko uravnoveženega okolja.
- 19 Nacionalni zakonodajalec na tem področju po eni strani določa možnost objektivnega spora, ki je izraz pravice do dostopa do pravnega varstva, vendar pa je kategorija oseb, ki lahko primarno in neposredno uveljavljajo pravni interes javnosti, omejena na nevladne organizacije za varstvo okolja, ki kot take niso dolžne dokazovati zasebnega pravnega interesa.
- 20 Po drugi strani ima ne glede na okoliščino, ali je nastala škoda, vsakdo pravico, da se v okoljskih zadevah neposredno ali prek organizacij za varstvo okolja obrne na upravne in/ali (odvisno od primera) pravosodne organe. V takih okoliščinah je dostop javnosti (razen nevladnih organizacij za varstvo okolja) do pravnega varstva urejen z veljavnimi predpisi. S tega vidika Legea contenciosului administrativ (zakon o upravnem postopku), na katero napotuje člen 20(5) OUG št. 195/2005, določa, da je upravičen zlasti zasebni pravni interes in torej subjektivni spor, in da se lahko šele po navedbi zasebnega pravnega interesa oseba, ki se nanj sklicuje in ni organizacija za varstvo okolja, podredno sklicuje tudi na javni pravni interes.
- 21 V skladu z obrazložitvijo sodišča, ki je vsebinsko odločalo o zadevi, tožeča stranka ne more uveljavljati primarno javnega pravnega interesa, ne da bi uveljavljala zasebni pravni interes, in sicer natančneje, tožeča stranka ne spada v kategorijo „vključene javnosti“, kot je opredeljena v členu 9(2) Konvencije.
- 22 Ker je Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju), ko je sprejelo ugovor o neobstoju procesne legitimacije in interesa, svojo obrazložitev utemeljilo na določbah člena 9(2) Konvencije, predložitveno sodišče opozarja, da je Sodišče v svoji sodni praksi, in sicer v sodbi z dne 14. januarja 2021, Stichting Varkens in Nood in drugi (C-826/18, EU:C:2021:7), točke od 44 do 49, ločevalo med ureditvama dostopa do sodišča, določenima v členu 9(2) in 9(3) Konvencije.
- 23 Curtea de Apel Târgu Mureș (pritožbeno sodišče v Târgu Mureșu) tudi ugotavlja, da je Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD (civilno poklicno združenje odvetnikov) pred Tribunalul Cluj (sodišče v Cluju) in pritožbenim sodiščem trdilo, da je tožbo vložilo v svojem imenu in v imenu treh odvetnikov, ki ga sestavljajo.
- 24 V teh okoliščinah je treba postaviti prvo vprašanje o pojmih „javnost“ in „vključena javnost“, opredeljenih v členu 2(4) in (5) Konvencije.
- 25 Če je odgovor Sodišča na enega od vidikov prvega vprašanja (prvič, ali se lahko tožeči stranki prizna, da je „javnost“ v skladu s členom 2(4) in členom 9(3) Konvencije, in drugič, ali lahko tožeča stranka uveljavlja pravice in interese odvetnikov, ki jo sestavljajo in so fizične osebe) pritrdilen, predložitveno sodišče zastavlja drugo vprašanje, in sicer, ali je treba pravo Unije razlagati tako, da nasprotuje določbi nacionalne zakonodaje, ki dostop civilnega poklicnega

združenja odvetnikov do pravnega varstva pogojuje z dokazovanjem lastnega interesa ali z okoliščino, da se s tožbo želi varovati pravni položaj, ki je neposredno povezan z namenom, za katerega je bila ustanovljena ta organizacija.

- 26 Tretje vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na stroške postopka s področja varstva okolja.
- 27 Tožeča stranka je v vseh fazah postopka navajala, da nacionalna zakonodaja ne zagotavlja, da bi bili zanesljivost obveznosti plačila stroškov in višina skupnih stroškov postopka razumno predvidljivi. Trdi namreč, da je želela uveljavljati svojo pravico do dostopa do pravnega varstva v skladu s členom 9(3) Konvencije, vendar ni imela možnosti, da bi se seznanila z najvišjo višino stroškov, ki bi ji lahko bili naloženi, ali da bi jo predvidela.
- 28 Consiliul Județean Suceava (okrožni svet Suceave) naj bi odvetnikom, izbranim v tem sporu, plačal skupaj okoli 276.000 romunskih levov (okoli 50.000 EUR).
- 29 Predložitveno sodišče glede tega po eni strani ugotavlja, da členi od 451 do 453 zakonika o civilnem postopku natančno določajo sestavo stroškov postopka (sodni stroški, ki se plačajo državi, honorarji odvetnikov, svetovalcev, stroški za priče itd.), stranko v sporu, ki se ji lahko naloži plačilo stroškov (neuspela stranka na predlog uspele stranke), ter nekatera merila, ki jih lahko uporabi sodišče, da z obrazložitvijo zmanjša honorarje odvetnikov (če so taki honorarji očitno nesorazmerni glede na vrednost ali zapletenost zadeve ali glede na delo, ki ga je opravil odvetnik, ob upoštevanju okoliščin primera).
- 30 Po drugi strani člen 9(4) Konvencije določa, da morajo postopki iz prvega, drugega in tretjega odstavka zagotavljati ustrezna in učinkovita pravna sredstva, in biti morajo „pošteni, pravični, pravočasni in *ne pretirano dragi*“.
- 31 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali zgoraj navedene določbe nacionalnega prava vsebujejo zadostna merila za oceno visokih stroškov sporov zaradi nespoštovanja predpisov s področja varstva okolja, ki imajo lahko odvrčilen učinek, tako da subjekt zasebnega prava odvrnejo od sodnih postopkov na tem področju, in ali je treba v teh okoliščinah upoštevati specifične predpise in merila.
- 32 Curtea de Apel Târgu Mureș (pritožbeno sodišče v Târgu Mureșu) opozarja na sodno prakso Sodišča v zvezi s členom 11(4) Direktive 2011/92/EU, sodbo z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185), točki 44 in 2 izreka, ter meni, da je treba ugotoviti, ali se ta sodna praksa lahko uporablja za člen 9(4) Konvencije.
- 33 Predložitveno sodišče prosi Sodišče, naj odloča v skladu s členom 105 poslovnika in svoj predlog za sprejetje predhodne odločbe utemeljuje z dejstvom, da spor pred nacionalnimi sodišči poteka od 3. oktobra 2018.